No. 49. Donderdag 7 December 1916. 16de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”: TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Een mooi boek voor kinderen.

—o—

Door het *Koloniaal Instituut* is uitgegeven:

VERHALEN OVER INDIË,

voor Nederlandsche Jongens en Meisjes,

door C. J. RUTTEN—PEKELHARING.

Het mooi uitgevoerde boekje behandelt, op voor kinderen zeer onderhoudende wijze, de Indische dierenwereld, het leven van Inlanders en Europeanen in Indië, hunne woningen, hun kleeding, enkele cultures, enz., alles verduidelijkt door mooie foto's.

Dit werkje, — een geschikt St. Nicolaas-cadeau voor Hollandsche kinderen — is voor den prijs van *f* 1.90 bij afhaling en van *f* 2.05 bij verzending per post, te verkrijgen bij:

de *bibliotheek van het Koloniaal Instituut, Dreef, Haarlem;*

den *Secretaris van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, den Haag;*

de *N. V. „Boeatan”, Heulstraat 19, Den Haag.*

Indië verloren. Rampspoed geboren!

De bovenstaande schrikaanjagende spreuk zou de tekst kunnen heeten van een artikel in het Ochtendblad van het „Algem. Handelsblad” van Zondag 5 November, waarvoor onze bijzondere aandacht gevraagd wordt. Het artikel is van de hand van den heer J. J. Puister, O. I. ambtenaar met verlof, en draagt tot titel: *Indië weerbaar naar Inlandsch inzicht. Een woord aan het Nederlandsche volk.* Het is geschreven naar aanleiding van de hem medegedeelde ongerustheid van „een bezadigden Inlander, in zijn wereld van groot gezag wegens zijn algemeene kennis, zijn scherpen blik op maatschappelijke toestanden gepaard met helder oordeel,” diens toenemende ongerustheid n.l. over de onverdedigbaarheid van Indië en spijt over de weinige voortvarendheid van ons bestuur om daarin verbetering te brengen. De Japansche boeman, waarmede tegenwoordig de jongeren en ouderen van het Nederlandsche volk bang gemaakt worden, van hen de nachtrust bedorven wordt, moet natuurlijk daarbij weer dienst doen. De Japanners, zegt bedoelde Inlander, lachen om het kleine Inlandsche leger en om de door het Gouvernement genomen maatregelen. Onze vloot, wanneer niet bestuurd door een krachtig leger, is naar het oordeel van ontwikkelde Javanen, onmachtig tot verdediging van Nederl.-Indië. Met het oog op de financieele draagkracht van het land wordt tot versterking van het Leger in Indië de instelling eener Indische militie in overweging gegeven. Een regeling te dier zake, van Inlansche zijde ontworpen, wordt ons verder verklaard. Het gaat uit van de volgende gedachte: „Door eeuwenlange aanraking hebben de Nederlanders en de Javanen elkaar leeren waardeeren, de kiem is dus gelegd voor een loyale samenwerking. In het algemeen zijn wij, Javanen, tevreden over het Nederlandsch bestuur. Wel heeft het zich vroeger niet veel om de Inlandsche bevolking bekommerd, maar later, vooral in den laatsten tijd, wordt er veel gedaan in ons belang. Door den langen duur en de genomen doeltreffende maatregelen, verliest het Hollandsche Gouvernement langzamerhand de scherpe kanten van een vreemde overheersching. Daarom zouden wij niet graag onder een andere natie staan.” Volgens het Inlandsch ontwerp heeft Java *vier millioen* weerbare mannen, en zou een jaarlijksche lichting van 20.000 man geen bezwaar medebrengen, daar niet eens elke dessa te dien einde een man zou behoeven te leveren. Aldus zou men na *tien* jaar reeds over 200.000 (geoefende) krijgslieden kunnen beschikken. Een bataljon infanterie van 600 soldaten met Hollandsche officieren, rekent men uit, zou per jaar kosten *f* 224.900, een zelfde bataljon met hoofdzakelijk Inlandsche officieren *f* 179.100. Volgens een globale raming zou men bij een legersterkte van 170 bataljons ruim 30 millioen per jaar noodig hebben; rekent men daarbij voor de kosten van artillerie, cavalerie, vliegmachines, opperleiding, enz.: nog 50 pCt., dan zou het geheele bedrag, ruim genomen, ca. 50 millioen gulden 's jaars beloopen. Dit alleen voor de verdediging van Java en Sumatra. Daarbij moet dan nog gedacht worden aan versterkingen op den Java- en den Sumatra-wal en op het eiland Dwars-in-den-weg, de afsluiting van de Soendastraat voor den vijand met torpedo's en mijnen, uitbreiding van het spoorwegnet op Sumatra. Fabrieken ter vervaardiging van het oorlogsmateriaal, waarvoor de grondstoffen als ijzer, koper, steenkool, petroleum enz. voor het grijpen liggen, moeten worden opgericht. Goud, zilver en koper zal men in oorlogstijd op Sumatra maar voor het oprapen hebben, schijnt de ontwerper van het plan te meenen. Laat voorts een honderdtal torpedobooten en onderzeeërs te water, en stel een honderdtal vliegtuigen met ervaren bemanning in dienst... En laat dan de vijand, Japanner of hoe hij anders heete, maar opkomen! Dat is de overtuiging van den plannenmaker, en wie zijne gedachten vertolkt, kan mede niet nalaten, de Regeering onverschilligheid, laksheid, traagheid te verwijten, de Regeeringsmannen als onwaardige naneven van De Witt, De Ruyter of Coen te betitelen.

De menschen aan den wal redeneeren met drukke handbewegingen en fonkelende oogen, en toornen over de ijzige kalmte van den man aan het roer, die zich zelven volkomen bewust is, hoe hij zijn schip naar goede haven sturen zal!

Indië weerbaar! het is het wachtwoord van den dag. Alle economische, geestelijke belangen zou men willen laten rusten, om ons, Hollanders niet alleen, maar ook onze Inlanders in harnas te steken, en den helm op te zetten. Is het eigenlijk niet diep treurig, dat de tijden gekomen zijn, waarop met vollen ernst het *Indië weerbaar* op het regeeringsprogramma moet gesteld worden, dat men de regeering zou willen dwingen alle ethische beschouwingen, alle geestelijk verheffende maatregelen te laten rusten, om Indië oorlogsvaardig te maken, in het bijzonder tegen het meer of min denkbeeldig gevaar van een onmiddellijk aanvallenden landroover? Wij spotten er niet mee, maar willen toch vragen: wat baten plannen, die eerst na tien jaar of later gereed komen tegen een onmiddellijk dreigend gevaar? Wij zijn niet van de leer, dat men in het gewone leven een slag ontvangende op de eene wang, den aanvaller de andere moet toekeeren, wij moeten gereed zijn tegen onverhoedsche aanvallen, ons sterk genoeg voelen om den eersten aanval, is hij niet te voorkomen, zoodanig af te weren, dat een tweede niet licht wordt beproefd. Maar diep droevig noem ik het nog eens, dat Europa zoo diep gezonken is, zoo diep vernederd, dat Azië zelf, dat onze goedmoedige Inlander niets schooners en edelers zal gaan gevoelen dan hunne levens, en hunne hulpbronnen ter beschikking te stellen niet tot rustige verheffing, tot veredeling van de maatschappij maar tot geweldigen, moorddadigen tegenstand, straks tot onedelen menschen- en landroof. In het verslag van een dezer dagen gehouden gemeenschappelijke vergadering van de afdeelingen Haarlem van de vereenigingen: Oost en West en het Algemeen Nederlandsch Verbond leest men, dat als laatste spreker, Noto Soeroto Nederland wees op zijn plichten tegenover Indië en aandrong op daden, welke Insulinde vooruit zullen brengen. De dichter zal, vermoeden wij, daarbij wel in de eerste plaats gedoeld hebben op datgene, waar Nederland en zijne regeering zich ten volle van bewust zijn, de geestelijke, zedelijke en maatschappelijke verheffing van de Inlandsche maatschappij. Dat blijve ons eerste en ons voornaamste streven, daarnevens toonende, dat wij ons niet zonder slag of stoot prijs geven.

Wanneer de staten of mogendheden roofzuchtige neigingen hebben, gelijk struikroovers te werk gaan, eerbied verliezen voor het schoone dat gedurende eeuwen is opgebouwd, wat baat ons, kleinere naties, ten slotte alle opofferingen van levens en geldswaarden? Wij kunnen een klap terug geven, maar tegen het ruwe geweld zijn de beschaafdere vredelievende gevoelens niet opgewassen. Zal, wat naast God het beleid onzer regeering verhoede, Nederland eenmaal voor het ruwe geweld moeten wijken, zijne kostbare bezittingen prijs geven, dat dan niettemin Holland's krachtige geest blijve voortwerken, en eindige met ook den overrompelaar te bezielen.

De wanhopige, onrustwekkende kreet: „Indië verloren, rampspoed geboren” worde overstemd door het hoopvolle, vertrouwenwekkende:

Indië zal ons nooit begeven,
Neêrlands geest blijve eeuwig leven!

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Slaan we de ontwikkeling van Ned.-Indië met aandacht gade, zoo worden we telkens getroffen door het krachtige leven, dat er tegenwoordig op velerlei gebied heerscht. Het is niet alleen de ontwikkeling van het Inl. volk, welke onze belangstelling vraagt, maar ook op het gebied van wetenschap, landbouw, handel en nijverheid zien we sluimerende krachten ontwaken of zich meer en meer ontplooien. Die opleving schept echter ook nieuwe behoeften op verschillend gebied. Een bewijs daarvan is de poging door eenige heeren te Batavia aangewend, om te komen tot de vorming van een C e n t r a l e b i b l i o t h e e k voor Indië. Nieuw is het denkbeeld niet. We herinneren ons, hoe een 13 jaar geleden Dr. J. Brandes, de te vroeg gestorven geleerde, reeds droomde van een centrale bibliotheek, waar de boekenschat der onderscheidene vereenigingen en bureau's zoude worden geherbergd en — hoewel het eigendom der vereenigingen blijvende — meer bekend en dientengevolge meer toegankelijk voor iedereen zou wezen. Wat toen door enkelen als een gemis gevoeld werd, blijkt nu voor ruimer kring een behoefte te zijn.

Het Comité schrijft immers in een circulaire, welke ruim verspreid werd: ,,De opbloei van het ,,geestelijk leven — in Ned.-Indië in steeds grooteren ,,kring waarneembaar — en het streven naar de op- ,,richting van nieuwe of uitbreiding van bestaande ,,industrieën" hebben de behoefte aan literatuur- ,,opgaaf en raadpleging van boekwerken in deze ,,kolonie aanzienlijk doen toenemen.

,,Noch met de ontwikkeling van dat geestelijk ,,leven, noch met genoemd streven heeft echter de ,,e v o l u t i e van het bibliotheekwezen gelijken tred gehouden."

Waar men in Nederland kan bogen op de wijdvermaarde Koninklijke Bibliotheek en de Universiteitsbibliotheken, mist men in Indië een dergelijke instelling.

Immers ,,zonder ook maar eenigermate te willen ,,te kort schieten in waardeering van eenige zeer ,,omvangrijke bibliotheken hier te lande", zoo staat er in bovenaangehaalde circulaire, ,,als die van het ,,Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Weten- ,,schappen, van de Koninklijke Natuurkundige Ver- ,,eëniging, van sommige Departementen en andere ,,Hoofdbureau's, welke menig gebied der weten- ,,schap bestrijken, kan men toch bezwaarlijk ont- ,,kennen, dat een grootsche kweekplaats van kennis, ,,als de hooger genoemden in Nederland, welke alle ,,wetenschappen omvatten, alhier noode wordt ge- ,,mist."

Het Comité ziet zeer goed in, dat ,,de verwezenlijking van een dergelijk d e s i d e r a t u m nochtans eerst voor een verre toekomst is weggelegd", en daarom moet het streven voorloopig gericht zijn op centralisatie van die boekerijen, welke verwante gebieden van wetenschap omvatten. De rijke boekenschat van Indië is over te veel bibliotheken verdeeld, waardoor het naslaan wordt bemoeilijkt; ook komt het herhaaldelijk voor, dat een werk wel in den catalogus vermeld staat, doch in de verzameling niet te vinden is. Daarin verbetering aan te brengen door een meer systematische organisatie van het bibliotheekwezen is het eerste doel. Door centralisatie der bestaande bibliotheken kan geld worden uitgespaard, duplicaten zullen vrijkomen, die of in de centrale bibliotheek voor meervoudig gebruik kunnen aangehouden dan wel benut worden tot stichting of verrijking van bibliotheken buiten Batavia.

,,Bovendien behoeft het bij oprichting van derge- ,,lijke centrale bibliotheken niet meer voor te komen, ,,dat — zooals thans veelvuldig geschied is — ge- ,,deelten van boekerijen wegens plaatsgebrek worden ,,afgeschreven en daardoor tal van boekwerken ver- ,,loren gaan. Ook zal beter voor onderhoud der ,,boeken en bijhouding van den catalogus kunnen ,,worden gezorgd, terwijl instelling van commissiën ,,van advies een vluggere en meer rationeele wijze ,,van werken waarborgt en het tot stand brengen ,,van een documentatie-bureau, hetwelk literatuur ,,opgaven verzamelt, en van een wetenschappelijk ,,inlichtingsbureau, dat deze opgaven ter beschik- ,,king stelt van het publiek, het nut der centrale ,,inrichting nog zal kunnen verhoogen."

Om dat alles te bereiken en met vrucht te kunnen arbeiden, stelt het Comité zich voor te stichten een ,,V e r e e n i g i n g t o t b e v o r d e r i n g v a n h e t b i b l i o t h e e k w e z e n i n N e d.-I n d i ë".

Het doel is in een artikel der statuten aldus omschreven:

a. het bevorderen van de oprichting van nieuwe bibliotheken, zoowel wetenschappelijke als volksbibliotheken;
b. het bevorderen van de centralisatie van bibliotheken op verwante gebieden;
c. het bevorderen van onderling uitleenverkeer tusschen de in Ned.-Indië aanwezige bibliotheken;
d het bevorderen van internationaal ruilings- en uitleenverkeer;
e. het verzamelen en het bevorderen der bewerking van bronnenmateriaal op wetenschappelijk gebied;
f. het stichten van een documentatie- en wetenschappelijk inlichtingsbureau;
g. het stichten van een algemeene bibliotheek- en een bureaugebouw;
h. (het aanwenden van) alle andere wettige middelen, die tot het doel van de vereeniging kunnen leiden."

Allen, die voelen voor den geestelijken en stoffelijken vooruitgang van Ned.-Indië zullen zeker wenschen, dat de vereeniging ten volle moge slagen in haar pogen, en dat in de toekomst Batavia in het bezit zal komen van een bibliotheek, die de vergelijking met andere dergelijke instellingen in het Moederland zal kunnen doorstaan.

* * *

In de Loc. van 1 Sept. wijdt een zekere Z. een artikel aan ,,h e t I n l a n d s c h v o l k s o n d e r w ij s".

Bestaat dat wel in den eigenlijken zin des woords? werd mij gevraagd, zoo begint de schrijver. En zijn antwoord was een volmondig: n e e n.

Bereikt de regeering met de wijze, waarop ze thans de zaak opvat, het beoogde doel, de volksopheffing? luidde een tweede vraag. En wederom was het antwoord: n e e n.

FEUILLETON.

Wandeltochten door de Preanger.

Uit het leven van een tuingeëmployeerde.

—o—

(Vervolg).

De tjamat noodigde den loerah van Tjikiray uit om ons op onzen tocht te vergezellen; maar de goede man wees op de drukte bij het innemen van de padi. Den ,,djoeroe toelis" (den schrijver van het dorp) kregen wij na eenig praten mee. Deze was een vlug en opgewekt kereltje met guitige gelaatsuitdrukking. Hij was uit de streek geboortig, van middelbaren leeftijd, en volgens zeggen vlug van begrip, hetgeen ook niet in tegenspraak was met zijn fonkelende oogen. — Wilt ge een bewijs van zijn scherp vernuft? Ziehier dan wat men ons wist te vertellen. Niet alleen leerde hij spoedig lezen en schrijven op lateren leeftijd, maar — en het mooie komt nu, — hij leerde eerst a van b onderscheiden, nadat hij als schrijver van zijn dorp was aangesteld en toch, hij zorgde, dat men niet met hem verlegen zat. In onze Europeesche maatschappij mag zoo iets geheel ondenkbaar zijn, hier in het goede Indië, waar alles, vooral in de binnenlanden, zoo gemoedelijk en ter goeder trouw toegaat, hier behooren zulke gevallen niet tot de groote zeldzaamheden. Ik geloof dan ook, zonder veel af te willen dingen op den roem van onzen ,,djoeroe toelis", dat onze dessamenschjes niet bijster veel last hebben van schrijfwerk; blijkbaar gaat tusschen het eene epistel en het andere genoeg tijd voorbij, om daarin een analphabeet de gelegenheid te laten, om, zijn roeping getrouw, zich tot een ,,djoeroe toelis" te ontpoppen.

Intusschen begon de tijd te verstrijken, en moest onze tocht worden voortgezet. Na de vertraging, dien morgen ondervonden, zou het niet wel doenlijk zijn, Pameungpeuk dien dag nog te bereiken, waarom besloten werd, den nacht op Goenoeng Malang door te brengen, een dorpje, dat halverwege dien afstand ligt. Nu eenmaal dit besluit genomen was, was haast maken wel geen strikt vereischte, maar, aangezien de middag regen met zich voeren kon, zoo dacht ons beter, niet te veel tijd met lanterfanten te verspillen. De paarden werden weêr gezadeld, en wij stegen op. De trein zette zich in beweging, en vroolijk en opgewekt daalde hij den weg af naar het Westen. Half elf zou toen de klok geslagen te hebben, ware Padjagan zoo'n uuraanwijzer rijk geweest; maar ook zonder dien wist de vurige bol ons ongevraagd te beduiden, hoe ver de dag reeds gevorderd was. Niet lang na ons vertrek kwamen wij aan de rivier de Tjimantadja, een stroompje, dat zich op deze plaats vrij diep in de aarde had ingewerkt. Zonder de brug over te gaan, wendden wij onze schreden rechts van den grooten weg af, en sloegen een zijpad in, een omlegging van den ouden steilen weg naar Goenoeng Malang, die langs bergglooiingen zich kronkelt in noordelijke richting.

In het Tjamatschap van Tjipetir ziet men hoe langer hoe meer van zulke omleggingen ontstaan, ter vervanging van de oude recht toe recht aan loopende dessawegen. Met zijn Europeesche begrippen ziet onze tjamat heel goed in, dat voor het welvaren van een streek betere verkeerswegen onschatbaar zijn. De bruine broeder uit den omtrek moge zich, als Scholte Stuggink in Staring's Hoofdige Boer, weinig om die nieuwigheden bekreunen, nog steeds het pad volgend, dat vroeger het eenigste was, de bezoeker van heinde en ver, vaak marskramend of handeldrijvend het gewest doortrekkend, zal de aangeboden gemakken weten te waardeeren, en talrijker malen nog de dorpen met zijn aanschijn vereeren, tot heil van het nuchtere volk (!) Bovenbedoeld nieuw paadje had de breedte van een voet of vier, vijf, was dus niet bijster ruim, maar dewijl op zulk grillig bergterrein als in het Palaboeansche, van verkeer per voertuig voorloopig nog wel geen sprake zal zijn, zoo beantwoordt deze wijziging van het oude geheel aan het vooropgestelde doel.

Het landschap, dat wij nu doortrokken, was weinig bebouwd. Slechts hier en daar, half verscholen, kon men eenige hoema's of sawah's ontdekken. Te midden van die rijstvelden vindt men dan sporadisch een enkel

En toch besteedt de regeering schatten aan het Inl. onderwijs voor enkelen, worden de beste krachten aan het Eur. onderwijs onttrokken, om ze te geven aan het Inl. Onderw., zoodat het onderwijs op Eur. scholen voor een groot deel overgelaten is aan onvolledig gediplomeerde onderwijzers. En het gouvernement moet daarmede genoegen nemen, omdat het geen andere krijgen kan.

„Kwamen vroeger slechts volledig gediplomeerde „onderwijzers in Indië, was het zelfs voor de bezit„ters der hoofdacte, zonder taalacte, moeilijk een „plaats te krijgen, thans zijn in de laatste jaren een „groot aantal onderwijzers zonder hoofd- en bijacte „naar hier gezonden en staan voor de klassen der „Europeesche scholen in de plaats van de volledig „gediplomeerde onderwijzers, die thans hun krach„ten wijden aan het inlandsch onderwijs.''

De schrijver is van meening, dat de regeering niet op de juiste wijze voldoet aan de zware verplichtingen, die op haar rusten tegenover de Inl. bevolking. Volgens hem wordt met het tegenwoordige onderwijs een klein deel van de Inl. bevolking bereikt en dan nog wel het gedeelte, dat dit het minst noodig heeft. Alleen de kinderen der hoogere klassen en een deel van den middenstand plukken de vruchten van de tegenwoordige regeeringsrichting. Het eigenlijke volk bereikt dit onderwijs nog maar voor een deel.

De schrijver zou wenschen, dat „in alle dessa's „dorpsscholen werden opgericht, waar eenvoudig, „primitief onderwijs werd gegeven in eigen taal, „schrijven en de beginselen van het rekenen, met „inzicht in eenvoudige renteberekening. Een weinig „kennis van het land en dan primitief landbouw„onderwijs in de hoogste klassen zouden dit alles „kunnen aanvullen.''

Hij zou dit onderwijs wenschen te zien toevertrouwd aan daartoe speciaal opgeleide inlandsche volksonderwijzers. Primitief onderwijs is voor het oogenblik voldoende en daarop moet worden aangestuurd. Inl. leerlingen, die uitmunten, zouden dan een plaatsje op de Europeesche scholen moeten vinden.

Belachelijk noemt schrijver de vrees, dat door de gelegenheid te openen voor onderwijs voor allen, een z.g. g e l e e r d p r o l e t a r i a a t in het leven zou geroepen worden, dat weigeren zou grondarbeid te verrichten.

Ongeloofelijk komt het hem voor, dat als alle Inlanders primitief onderwijs hebben genoten en „kunnen schrijven, hun eigen taal lezen en wat „rekenen, zoodat zij niet meer de slachtoffers wor„den van sluwe rasgenooten, Arabieren, Europeanen „of Chineezen'', zij daarom alleen zouden weigeren, hun grond te bearbeiden. „Veronderstel eens een „oogenblik, dat de lust bij velen zou ontwaken om „in zalig nietsdoen in 't gras te gaan rollen'', dan zullen ze, willen ze niet van honger omkomen, wel gedwongen worden om „naar den patjol te grijpen om door handenarbeid het noodige te verdienen.''

Wat volgens schrijvers meening het z.g. g e l e e r d p r o l e t a r i a a t kweekt, dat is het onderwijs op de Holl.-Inl. school, dat „meestal maar „gedeeltelijk gevolgd, de half-ontwikkelden het „leven instuurt, de hooge-boordmannen, die zich „heel wat laten voorstaan op het mondje vol Hol„landsch, dat ze spreken en verstaan'' en die, wars van allen veldarbeid „de schrijfpen verkiezen boven „de patjol''. En als, na het verlaten der school, de hooge verwachtingen niet bevredigd worden, versterken ze „de scharen van hen, die gretig luisteren „naar de oproerige taal van een Tjipto of andere „nieuwe lichten. Hadden zij alleen de dessaschool, „de volksschool, bezocht, dan waren zij evenals hun „vaders, landbouwers of kleine handelaars gewor„den'', tevreden met hun eenvoudig, onbewogen leven.

„Goed onderwijs voor allen, het is uitstekend, „maar het bepaalde v o l k s o n d e r w ij s geniete „den voorrang.''

Suriname.

Bij de Tweede Kamer zijn ingediend drie ontwerpen van wet tot:

1o. het aangaan van een door het rijk gewaarborgde geldleening ten name en ten laste van de kolonie Suriname;

2o. aanvulling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1916; en

3o. nadere verhooging van de begrooting van het departement van koloniën voor het dienstjaar 1916.

In de memorie van toelichting zeggen de ministers van koloniën en van financiën, dat, toen in de tweede helft van het vorige jaar de aan de kolonie Suriname uit 's rijks schatkist verstrekte kasvoorschotten tennaaste bij de som van 4 millioen gulden hadden bereikt, bij de wet van 10 Dec. 1915 (Stbl. 499), machtiging is verleend om voor dat bedrag eene door het rijk voor de betaling van rente en aflossing gewaarborgde leening aan te gaan tegen een rentevoet van 4½ pCt. 's jaars. De inschrijvingen op de nog in dezelfde maand December uitgegeven leening zijn van dien aard geweest, dat slechts een bedrag van ƒ 1.090.400 is kunnen worden toegewezen tegen den aangenomen koers van 96 ten honderd. Van de ontvangen kasvoorschotten is dus een bedrag van 3 millioen gulden niet kunnen worden terugbetaald. Sedert is de som dier voorschotten weder met een millioen gulden toegenomen, zoodat Suriname thans uit dien hoofde weder ongeveer ƒ 4.000.000 aan het rijk schuldig is.

De ministers achten het raadzaam dat thans andermaal de gelegenheid worde geopend om door het aangaan van eene openbare geldleening de bedoelde ƒ 4.000.000 vlottende Surinaamsche schuld om te zetten in gevestigde schuld. Zij achten het tijdstip tot het uitschrijven van de leening gunstig en vermeenen, dat het niet anders dan in het belang der kolonie kan worden geacht, wanneer het Surinaamsche schuldbewijs spoedig in grooteren getale onder het publiek wordt verspreid en verhandeld.

Het rentecijfer is evenals bij de vorige leening gesteld op 4½ ten honderd 's jaars.

De koers van uitgifte is in het wetsontwerp weder niet genoemd, de minister van koloniën echter meent, indien de omstandigheden zich niet wijzigen, voor

huisje, meestal twee of drie bij elkaar, naar believen van eigenaar en bouwer, als het ware, ergens tegen de helling aangeplakt. Die groepen van woningen zóó, schijnbaar weinig tellend, vormen dan toch nog een gehuchtje, bogende op eigen naam. Veelal moet men ze beschouwen als proefnederzettingen, die dikwijls nog onzeker van hun voortbestaan, na luttel verloop van jaren, geheel verlaten kunnen zijn, om ten laatste, onder opgaand groen verdwijnend, tot het verleden te gaan behooren. Slechts overlevende vruchtboomen, kwijnend in 't gedrang, blijven nog langen tijd de plek verraden, waar eens een zwakke mensch vergeefs zijn krachten wijdde ter bestrijding van zijn plagend noodlot. Zulke eenmaal bewoonde kampongs, „tarikkolot's'' genaamd, zagen wij vele op onze doorreis. De oorzaak van zoo'n plotseling verlaten is natuurlijk niet altijd dezelfde. Dikwijls is een ontginnende, dicht daarbij gelegen landbouwonderneming daarvan de schuld. De arme menschjes, jarenlang van de wereld en het verkeer afgesloten, komen daardoor plotseling in kennis met andere toestanden. Betere levensvoorwaarden bieden zich aan, en zich spiegelend in gespannen idealen van veel verdienen en weinig doen, verhuurt men er zich als koeli, met de erkentenis, hoewel vaak teleurgesteld, dat men werkelijk nu beter in zijn onderhoud kan voorzien. Niets daarom natuurlijker, den roepstem hoorend, die zelfs tot hun dichtste schuilhoeken doordrong, dan dat al spoedig verscheidene bergbewoners, in hun rust opgeschrikt, gepakt en gezakt, trekken naar de bewoonde nieuwe buurt, huis en hof der vergetelheid schenkend. Hier op hun nieuwe standplaats vinden zij een vast bestaan, en hoe aangenaam het ook in het oog van den inboorling moge schijnen, op eigen grond van eigen vrucht te leven, het voordeel van den verminderden strijd om het bestaan weegt toch verre op tegen al die schoonschijnende idealen, spiegelingen van zoo weinig waarde. Geen misoogst wacht hen hier meer, geen grondbelasting behoeft meer van hen geprest. Zij leven niet meer vergeten, integendeel zijn zij vaak om 't zeerst gezocht. Door concurrentie slaat de weegschaal te hunnen voordeele over.

Hoopt het volk uit de weinig bewoonde streken zich allengs meer en meer op en om de verschillende groote landbouwondernemingen, dan zou men kunnen vreezen, dat de daartusschen liggende gronden hierdoor verwilderen, tot onherbergzame oorden herschapen zullen worden. Doch hoe weinig rechtmatig blijkt die vrees. Zeker, zoolang nieuwe ontginningen massa's volk kunnen gebruiken, en daarbij, noodgedwongen, veel betalen, zal de trek uit verschillende uithoeken het onrustbarende kunnen naderen. Men vergete echter niet, dat eens een tijd moet komen, waarin die rustverstoorders niet meer zullen lijden aan gebrek aan werkvolk, maar eer aan te veel. Het overtollige moet zich dan verspreiden. Velen zullen her en derwaarts trekken. Anderen, meer gehecht aan den geboortegrond, getroosten zich, hun oud beroep van landbouwer weêr ter hand te nemen, en gaan zich weer begraven in de eenzaamheid. Intusschen is er veel aan den man veranderd, die vroeger schuchter tegenover elken vreemdeling, die zijn vervallen kluis bezocht, nu zijn voormalig werk hervat met meer durf, meer weten, en mag het zijn, met meer energie, en in den buidel een penningske meer dan voorheen. Aan meer gevoel voor weelde, nu tevens meer eigenwaarde parend, zullen de beste onder deze nieuwe boertjes wat minder tijd aan droomen nu verspillen. Langs de wegen vestigt men zich eerst, later dieper landwaarts in. Het onderling verkeer schept allengs een vertier, noodwendig geboren uit de nieuw ontstane levensvoorwaarden. Hunne Hoofden worden van beter gehalte, minder tuk op uitbuiting van den kleinen man en zullen, vooreerst veelal nog op aansporing van hooger hand, trachten het volk in het landbouwbedrijf meer te ontwikkelen. Zij worden onderricht, geleid, gedrongen. Een weinig wringen in de leest der uniformiteit, en uit den chaos van betweterij en eigenzinnigheid groeit vast een ordelijk beter. En op die basis — de toekomst is het kind van het nu — zal uit het indolente, onwetende volkje zekerlijk eens een landbouwstand te voorschijn treden, die door zijn ijver, kunde en welvaart meer tot het welzijn van het land zal bijdragen dan die enkelingen van reuzen-uitgestrektheden, die met luttel winst zoo geen genoegen nemen, ooit in staat waren te doen.

Maar wat zullen wij de tijdén vooruitloopen; want op 't oogenblik, dat ons de draad van het verhaal ontglipte, kwam Tjigadok in zicht.

(Wordt vervolgd.)

deze leening een koers van niet minder dan twee procent beneden pari te zullen kunnen bedingen. De minister stelt zich voor om bij de uitgifte zoo noodig van bankiershulp gebruik te maken.

De aflossing is geregeld volgens hetzelfde plan als aan de Surinaamsche leening 1915 ten grondslag heeft gelegen, n.l. zoodanig, dat de aflossing van de geheele leening in ten hoogste 25 jaren zal hebben plaats gehad.

Voorts komt het den minister wenschelijk voor om tot zekerheid van het publiek uitdrukkelijk te bepalen ,dat van de bij de meergenoemde wet van 10 December 1915 (Staatsblad 499) verleende machtiging tot uitgifte van schuldbewijzen geen gebruik meer zal worden gemaakt.

Het derde wetsontwerp strekt tot nadere verhooging van de begrooting van het departement van koloniën voor het dienstjaar 1916 met het bedrag, dat tengevolge van de verhooging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname noodig zal zijn tot aanvulling van de door het rijk te verleenen bijdrage aan de koloniale geldmiddelen.

* * *

Met veel genoegen constateeren wij, dat een nieuw strijder voor de belangen van Suriname is opgestaan. In ons nummer van 1 Juni vestigden wij reeds de aandacht op een belangrijk artikel in het Mei-nummer van het ,,*Tijdschrift voor Economische geographie*'', getiteld ,,*De tragedie der verscheping van de Surinaamsche Bacoven*'', door *G. E. Huffnagel*, cand. in de handelswetenschap. Deze schrijver zet zijne interessante studiën over de Surinaamsche bacoven voort in het weekblad ,,*Economisch-Statistische Berichten.*'' In de nummers van 4 October, 25 October en 8 November vinden wij achtereenvolgens de artikelen: ,,*De bacoven van Suriname (een terugblik)*'', ,,*De Surinaamsche bacoven in Nederland*'' en ,,*Partijen in zake de Surinaamsche bacoven aan het woord*''; in het nummer van 22 November een artikel getiteld ,,*De toekomst van Suriname*'', handelende over de totstandkoming van het studie-syndicaat Suriname.

,,Vergelijking van Suriname met Oost-Indië, — aldus de heer *Huffnagel* — ziedaar de hoofdgedachte bij de instelling van het syndicaat. Hiertoe zal het noodig zijn zich van den huidigen stand van cultuurzaken in de West op de hoogte te stellen en zich in de geschiedenis der kolonie in te werken, daaruit de oorzaken der economische depressie, waarin Suriname zich thans bevindt, na te gaan en na deze voorbereiding de resultaten van het onderzoek plaatselijk te gaan toetsen''......

Dit geschiedkundig onderzoek achten wij van het hoogste belang. Ernstig aangevat zal het er toe medewerken aan vele onjuiste opvattingen omtrent Surinaamsche toestanden een einde te maken.

Verder schrijft de heer *Huffnagel:*

......,,In het vorenstaande ligt tevens opgesloten, dat men er zich voor zal hebben te hoeden maatregelen, op Java genomen, voetstoots in Suriname te willen gaan toepassen.''

Hiermede zijn wij het volkomen eens en wij zijn overtuigd, dat het studie-syndicaat niet in deze fout zal vervallen. Ook het zenden van Oost-Indische landbouwspecialiteiten, om in Suriname landbouwvraagstukken te bestudeeren, houdt o.i. steeds een gevaar in. Een misgreep zouden wij het b.v. achten een Indischen suikerplanter te belasten met het onderzoek naar de levensvatbaarheid van de bacovencultuur in Suriname.

Om te weten of de suikercultuur in Suriname loonend kan gedreven worden, zal men zijn licht moeten ontsteken bij de suikerplanters in Suriname. In dit verband wijzen wij op een artikel in *De Indische Mercuur* van 9 Juni van de hand van een suikerplanter, die een kwart eeuw de leiding heeft gehad van een suikeronderneming in Suriname, die goede winsten heeft afgeworpen.

De heer *Huffnagel* meent — en ook dit zijn wij met hem eens — dat het studie-syndicaat zich dubbel verdienstelijk zou maken, indien het ook voor het vraagstuk van het landbouwcrediet een oplossing aan de hand doet.

Het zij ons veroorloofd hier aan te halen de woorden, waarmede een veelbelovend, jong gestorven Surinaamsch ambtenaar, de heer *A. J. van der Houven van Oordt*, zijn in 1895 *verschenen proefschrift* ,,*Het Regeerings-reglement van Suriname*'', eindigde:

,,*Meer* echter dan alle wijzigingen in het Reg.-Regl., *meer* dan alle wettelijke voorschriften hier en ginds te geven, vermag *het Nederlandsche volk zelf* invloed uit te oefenen op den bloei van zijne kolonie.

Eerst als dat *volk* in hooger en lager kring zich bereid verklaart zijn kapitaal en arbeidskrachten te doen strekken tot ontwikkeling van dat rijke maar nog nagenoeg onontgonnen arbeidsveld, in de overtuiging dat het, zoo handelend, zoowel direct als indirect ook zijn eigen belang behartigt, *eerst dan* zal zoowel de Nederlandsche Regeering, als het Koloniaal Bestuur, zich tot meerder actie gedrongen gevoelen, hunne volle aandacht aan deze schoone kolonie schenken.

Slechts één ding is daartoe noodig: onze onverschilligheid make plaats voor belangstelling. En die belangstelling, zij is de vrucht, wij spreken uit ervaring, van de kennismaking met de kolonie.''

* * *

In de 23e uitgave van P. R. Bos' Schoolatlas der geheele Aarde, (uitgave van J. B. Wolters te Groningen, prijs *f* 4.90) bewerkt door Prof. *J. F. Niermeijer*, een aardig kaartje van Suriname, tot den dag bijgewerkt. Het gebied tusschen de beide bronrivieren van de Corantijn wordt terecht tot Suriname gerekend. Als de Engelschen, op grond van de exploratie van *Schomburgk*, dat gebied tot Britsch Guiana rekenen, hebben wij, op grond van de nauwkeuriger opname van *Barrington Brown*, het recht tot nader order het bedoelde gebied als Nederlandsch te beschouwen.

Bij de andere grensrivier, de Marowijne, is de voorstelling minder gelukkig, omdat de Marowijnekreek niet in haar geheel is geteekend. De bedoeling blijkt echter duidelijk op de daarbij gevoegde verzamelkaart van de Guiana's.

* * *

In ,,*Het Boek in 1916*'' een artikel ,,*Het Boek en de Oorlog*'', door D. Smit, waarin een aardig document is afgedrukt, een bericht nl. van het bestuur der Posterijen, meldende de aanhouding door de Engelsche autoriteiten van eenige Nederlandsche studieboeken, verzonden van Paramaribo naar Nederland. Het bericht was van 24 Juli 1916; de zending bevond zich aan boord van de ,,*Oranje Nassau*'' en bestond uit ,,boeken over spraakkunst''. Afzender de firma Kersten en Co. te Paramaribo.

* * *

Naar wij vernemen is Gouverneur Staal den 27n November te Paramaribo aangekomen.

* * *

Met leedwezen zal men in Suriname het bericht vernemen van het overlijden van een landgenoot, den gepensionneerden vice-admiraal *A. G. Ellis*, adjudant in buitengewonen dienst van de Koningin.

Deze oud-minister van Marine werd op 26 Augustus 1846 in Suriname geboren.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Indië Weerbaar. Uit Kertosono wordt 't volgende bericht aan de *Javabode:* De wensch van de *Centrale S. I.* alhier is om het belang van ,,Indië Weerbaar'' in Holland voor te brengen en naast overbrenging van betuigingen van trouw, te verzoeken om meerdere rechtszekerheid, bescherming tegen knevelarij en aan te sturen op meerdere zelfstandigheid door volksvertegenwoordiging in Ned.-Indië, onder souvereiniteit van Nederland. Deze wensch ligt in geen enkel opzicht binnen de verantwoordelijkheid van het comité *Indië Weerbaar*, doch de overbrenging daarvan wordt opgedragen aan den vertegenwoordiger van de *S. I.*, die aan de deputatie zal deelnemen.

Anti ,,Indië Weerbaar''. In de *Locomotief* van 23 Augustus j.l. — alzoo *Abdoelrachman* in de *Voorpost* — kwam een artikel voor van den heer *Abdoerachman*, overgenomen uit de *Javabode*. De schrijver blijkt een vurige voorstander te zijn van ,,*Indië Weerbaar*'', althans hij toonde zich in hooge mate gebelgd over de ondervonden tegenactie op de openbare vergadering van den 20en Augustus j.l. Onder heftige bewoordingen gaf hij zijn misnoegen te kennen, waarbij vooral de heer Sneevliet zonder genade werd aangevallen. Mijnheer Abdoerachman — zoo vervolgt Abdoelrachman — op één letter na ben ik uw naamgenoot, maar heb het genoegen te weten, dat ik het niet met u eens ben. Ik zal maar kort, heel kort zijn, om u van uw ongelijk te overtuigen. Gij *liegt*, waar gij beweert, dat wij Inlanders ,,*degelijk veel rechten*'' te verdedigen hebben. Zeg mij eens, wat zijn onze rechten? Om uw *leugen* te bewijzen, mijnheer, zijn er feiten genoeg, waarover in dit blad echter reeds zóó dikwijls is geschreven, dat ik het niet behoef te herhalen. Dat vele ontwikkelde Inlanders het program van ,,*Indië Weerbaar*'' ten volle beamen, weet ik even goed als gij. Maar gij vergeet, dat de meesten hunner, waartoe zeker ook gij behoort, zoo geen Regeeringsambtenaren, dan toch leiders zijn van vereenigingen, die onder den invloed staan van ethische opheffers. Wat de eerstgenoemden betreft, gedreven door de vrees, hun vette baantjes te zullen verliezen, scharen zij zich aan de zijde van het comité *Indië Weerbaar*, terwijl die zoogenaamde ,,leiders'' wegens hun gebrek aan zelfstandig oordeel, zeer gemakkelijk met zoete woorden en voorspiegelingen te bewerken zijn. Gij spreekt van *rechten* van den Inlander, dit is niet alleen een fictie, mijnheer Abdoerachman, maar bovenal een strooplikkerij. Door likkerij bereikt gij niets, integendeel, gij zoudt het volk eerder in het verderf storten dan opheffen.

Semar vaart in de *Voorpost* ook al uit tegen *Indië Weerbaar*. In het *Bataviaasch Handelsblad* van 21 Augustus 1916 lezen wij — zegt hij: — *S. I. en Indië Weerbaar*. Men deelt ons mede, dat heden door het comité *Indië Weerbaar* een telegram uit Semarang is ontvangen, meldende, dat de S. I. volkomen met de voorgestelde matie accoord gaat. Dat is een gevolg van de gisteren aldaar gehouden vergadering,

waar als spreker de heer van Hinloopen Labberton optrad. In hetzelfde blad van 30 Augustus 1916 komt voor: „*Insulinde en Indië Weerbaar*”. Men seint ons uit Soerabaja, dat de afdeeling Soerabaja van de vereeniging *Insulinde* accoord gaat met de motie van het comité „*Indië Weerbaar*”. — Hallo Mr. Thomas, is U ook al een misleidende huurling geworden, of liegt u in commissie? Wees eerlijk en herroep beide leugenberichten, onder bekendstelling van dengene, die u dergelijke leugens heeft overgetelegrapheerd. Dat de leden van de Tweede Kamer misleid moeten worden door dergelijke krantenberichten is ons bekend. Maar wij zijn er ook nog voor de toepassing van het spreekwoord: „Al gaat de leugen nog zoo snel, de waarheid achterhaalt haar wel.” Wat men al niet deed om den zoogenaamden volkswil in dit bijzondere geval rond te bazuinen. Conservatieven liepen warm, roerden de groote trom. Hun mond liep over van al het goede, dat zij het Indische volk toewenschten. Muziek, zwaaiende vlaggen, propagandisten met en zonder gebatikte kwartiermutsen op het hoofd, kolommen vol in de krant, *printahs aloes*, alles, geoorloofd of ongeoorloofd, werd te baat genomen om op 31 Aug. j.l. de menschen maar bij elkaar te krijgen, die met handgeklap en hoera-geroep de motie van het comité *Indië Weerbaar* moesten aannemen, moesten slikken. Dat beide bovenaangehaalde berichten uit Mr. Thoma's blad onjuist zijn, moge blijken uit de volgende motie en uit het ondervolgende telegram:

De openbare vergadering in den schouwburg te Semarang op Donderdag 31 Augustus 1916, bijeengeroepen door de afdeelingen Semarang van de *Sarikat Islam*, de vereeniging *Insulinde* en de *Indische Sociaal-Democratische Vereeniging;*

kennis genomen hebbende van de actie van het comité „*Indië Weerbaar*”*;*

spreekt als haar meening uit:

dat over de weerbaarmaking van Indië slechts mag worden beslist door een Indisch wetgevend lichaam, gekozen uit en door de bevolking van Indië, zonder onderscheid van ras.

U ziet, Mr. Thomas, de Semarangsche S. I. is wel vóór een motie, maar die klinkt anders dan de motie van het fameuse weerbaarheids-comité.

Hoofdbestuur *Insulinde*, Topee, Semarang. Warme adhaesie met uwe motie, succes toegewenscht.

Afdeeling Soerabaja.

Ook de afdeeling Soerabaja van Insulinde is vóór de motie van den schouwburg. Wij zijn werkelijk benieuwd hoe mr. Thomas zich zal redden uit deze twee door ons gesignaleerde leugenberichten. Die durft van Haastert en Boon waarachtig misleidende huurlingen noemen! Thomas, Thomas, pas op je dikke buik en op je bruine huid, als Indië weerbaar is. Zoo besluit *Semar*.

De *Pembrita Betawi* vindt het jammer, dat het comité een beslissing genomen heeft, dat op de vergaderingen niet over de politiek gesproken mag worden. De Inlanders toch hebben niets tegen een militieplicht, maar steeds is betoogd, dat een volksvertegenwoordiging vooraf zou moeten worden ingesteld. Of men 't al of niet wil, toch zal er over de politiek gesproken worden. Het blijkt nu weer duidelijk, dat de Inlander als een onmondig wezen beschouwd wordt, een huisdier gelijk, dat slechts te volgen heeft. Waarvoor was 't dan noodig de Inlanders op de vergadering bijeen te roepen? Was 't om H. M. de Koningin wijs te maken, dat de Inlanders door te zwijgen hunne instemming betuigden? Welke naam moet aan zoodanige politiek gegeven worden?

In een ingezonden stuk van de *Oetoesan Hindia* wordt geschreven, dat de Vorst, als zijnde de vader der ingezetenen, het recht heeft hen te verzamelen tot wering van het gevaar van een buitenlandschen vijand. Maar niet uit het oog mag worden verloren, dat onder die ingezetenen, de Inlanders de jongste en domste kinderen van dien vader zijn. Kinderen te gebruiken, zoolang zij nog niet volwassen zijn en niet in staat om het aangewezen werk te verrichten, heeft geen waarde, verdient den naam van kindermishandeling. Eér de Inlanders geschikt gemaakt zullen zijn voor de taak, als in „*Indië Weerbaar*” bedoeld, zullen er minstens vijftig jaren noodig zijn. Verplicht om zich op te offeren voor de landsverdediging zijn in de eerste plaats de prinsen in de Vorstenlanden en de regenten, want zij zijn de troetelkinderen van het Gouvernement. Wordt 't hun niet toegelaten met den Inlander te doen wat zij willen?

In hetzelfde blad wordt medegedeeld, dat de S. I. te Batavia een motie aangenomen heeft om alle voorzitters van de andere afdeelingen der S. I. te doen samenkomen, ten einde te besluiten géén bemoeienis te hebben met het doel en de verrichtingen van *Indië Weerbaar*.

De *SinarDjawa* geeft een verslag van een vergadering van de S. I. te Semarang, die gehouden werd ter bespreking van de beweging van „*Indië Weerbaar.*” In herinnering werd gebracht, dat de belangen der overheerschers anders zijn, dan die van de overheerschten, de onzelfstandige Inlanders, voor wier onderwijs maar *f* 6.400.000 op de begrooting is uitgetrokken, tegen *f* 6.000.000 voor dat der misschien slechts 1 pct. der bevolking uitmakende Europeanen en *f* 62 millioen voor het leger. Ten slotte werd een motie aangenomen, om de *S. I.*-leiders te verzoeken, zich *niet* met deze beweging te bemoeien en geen goedkeuring te verleenen aan daden van eventueel toch er aan deelnemende leiders.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Tegen Dienstplicht. Omtrent „*Indië Weerbaar*” schrijft de *Perniagan*, dat het te vreezen is, dat onder de ingezetenen er verscheidenen zullen zijn, die een lief gezicht vertoonen, doch in hun hart heel wat minder vriendelijke gevoelens voor de Hollanders verbergen. Voor de Chineezen, die van den handel leven, is 't daarentegen noodzakelijk, dat het Nederlandsch gezag gehandhaafd worde, en billijk is 't daarom ook, dat zij de zaak geldelijk steunen. Zij bedanken er echter voor, daarvoor persoonlijke diensten te leveren. Zij zouden er niet voor geschikt zijn, afgescheiden nog van de vraag: of men het recht heeft hen daartoe te dwingen?

De *Djawa Tengah* wijdt een hoofdartikel aan dezelfde zaak. De schrijver merkt vooraf op, dat Indië overrijk is aan allerlei schatten, maar dat de ingezetenen niets-waardig geacht worden. Zij worden naar hartelust onderdrukt. In hun eigen land hebben zij het gevoel van vreemdelingen en weezen te zijn. Hij kan 't niet goedkeuren, dat nu de Inlander omhelsd wordt, om hem mede te voeren naar een strijd, zooals die thans gevoerd wordt met beestachtige middelen. De Inlander acht zich daarvoor niet wreed genoeg. Zulke middelen schijnen slechts voor Europa geschikt te zijn. „Hoe grooter geest, hoe grooter beest!” Ook is men met deze beweging nu telaat gekomen. Vroeger vroegen de Indische Partij en anderen om militie. De Regeering wilde er toen niets van weten. Uit hoofde van hare eigen tekortkomingen, was zij huiverig de wapens te geven in de handen van die eeuwenlang uitgezogen, vertrapte en onderdrukte Indiërs. Noch de Inlander, noch de Chinees kan dus de wapens hanteeren. Laat dit zoo blijven. Zij willen niet bestemd zijn voor kanonnenvleesch. Zij verlangen wel naar lotsverbetering, overigens kan 't hun niet schelen, wie de heerschappij in Indië voert.

Naar aanleiding van het verhandelde in de hierboven bedoelde vergadering, waarvan het verslag uit de *Sinar Djawa* werd overgenomen, verklaarde de redactie (van de *Djawa Tengah*) zich eens met de strekking van de aangenomen motie, als zijnde een uiting van gezond verstand. Een volk, dat jaren lang door zijn meester is vertrapt en uitgezogen en dezen toch wil bijstaan in een door hem gevoerden oorlog, geeft het volslagen bewijs van zijn domheid en onrijpheid. Nog wordt er bij vermeld, dat deze motie later werd bekrachtigd in een vergadering van bestuursleden en kringleiders. Dit is de reden, waarom de Voorzitter geen zitting heeft willen nemen in het Semarangs comité van „*Indië Weerbaar.*” De redactie van de *Djawa Tengah* verklaart zich ook te kunnen vereenigen met de meening, door anderen uitgesproken, dat deze beweging als een uitvloeisel van het kapitalisme beschouwd moet worden.

Voorts wordt de regent van Magelang gehoond, die indertijd geijverd heeft voor een Inlandsche militie, met geen ander doel natuurlijk, zooals hem wordt toegeschreven, dan om evenals vroeger *Toekoe Omar*, zich zelven als Vorst op te werpen met behulp van de hem van Regeeringswege te verstrekken wapens.

In een ander nummer geeft de redactie den Chineeschen leden van de voor dit doel gevormde comités den raad het voorbeeld van de opposanten te volgen en te protesteeren. Waarom werden niet vooraf vergaderingen gehouden om de Chineezen in de gelegenheid te stellen hunne meeningen kenbaar te maken? Want welke rechten hebben zij in deze kolonie? Nihil!!! Om het doel te bereiken, dat „*Indië Weerbaar*” beoogt, is er volkomen eensgezindheid noodig onder alle ingezetenen en deze is juist altijd van hooger hand tegengehouden. Het gevolg hiervan zijn de vele en velerlei ongeregeldheden onder de eigen broeders. De Regeering doet alsof zij bevreesd is, maar inwendig lacht zij.

In een ander nummer zegt hetzelfde blad *(Djawa Tengah)*: „O, die lieve roepstem van de Regeering om Indië weerbaar te maken. Natuurlijk, omdat haar eigendommen nu bedreigd worden. Vreemd, nietwaar dat die roepstem gericht is tot den nog steeds verdrukten, geminachten en onmondig gehouden Inlander. Nog heeft de Regeering 't niet verleerd haar politiek van uitstellen en daardoor te laat komen. Hoe is 't mogelijk om de hulp in te roepen van de Inlanders, aan wie het steeds moeielijk gemaakt is om vuurwapens te bezitten, dat zij hun leven zullen opofferen voor een land, dat naar hun gevoel niet het hunne is! Ten deze is niet te rekenen op de trouw van den „Indiër”. (Inlander, pranakan en Indo Europeaan). Te laat! Daarbij komt, dat een dergelijke militie, niet in het bezit van een behoorlijke uitrusting, het land onmogelijk verdedigen kan tegen een machtigen en buitenlandschen vijand. Ook wordt door den „Indiër” niet de zoo noodige gehechtheid gevoeld voor zijne regeerders, die hem nog steeds onderdrukken, niet als mensch beschouwen. Laat men liever liefde in zijn hart zaaien, dan

zal hij wel helpen zijn vaderland te verdedigen, maar ook zijn boezemvriend. Wat nut geeft 't als 't er eenmaal toe komen moet, Japan tegen te houden? De Indiër blijft dan dezelfde ongelukkige mensch van vroeger. Er zullen dan nog meer menschenlevens opgeofferd worden. Overwint de vijand, dan blijft hij (de Indiër) nog dezelfde mensch. Slechts is hij van meester veranderd, van wien hij een betere behandeling mag verwachten? Men zal wel moeten vechten uit lafheid en bevreesd om anders gefusileerd te worden.

In een ander nummer wordt er op gewezen, dat uit de bewoordingen van den oproep van het comité zelf is op te maken, dat zonder dezen oorlog, men er niet aan gedacht zou hebben de hulp te vragen van die millioenen Inlanders, hen om den hals te vallen en hun iets meer vrijheid te geven. In de benauwdheid, waarin men thans geraakt is, doet men lief tegenover die millioenen Inlanders, die tot nu toe in hun eigen land als vreemdelingen en weezen beschouwd werden. Moet nu de zuigeling het land verdedigen tegen een overmachtigen vijand, die, zooals de Europeesche volken (hoe grooter geest, hoe grooter beest) alle hulpmiddelen der wetenschap weten aan te wenden met geen ander doel dan om te moorden?

Vrijzinnigheid. De *Sri Sumatra* prijst de vrijzinnigheid en goedertierenheid van de Regeering, die aan een schriftgeleerde vergunning gaf aan de Mohamedaansche leerlingen van de M.U.L.O. school te Padang in hun godsdienst les te geven, op dezelfde wijze als de Christen leerlingen onderricht krijgen van hun pastoor.

Ook den assistent-resident van Padang Pandjang wordt alle lof toegezwaaid, dat hij als volbloed Europeaan en Christen, die dus eigenlijk niets met het Mohamedaansche geloof te maken heeft, zich toch de moeite gegeven heeft om, ter gelegenheid van een openbare les in de moskee, een soort van examen af te nemen in het lezen van de Koran en uit eigen zak prijzen gegeven heeft, die dienen moesten tot aanmoediging van den ijver der leerlingen. Zóó hoog heeft hij de Islam geschat.

Na deze plechtigheid hield een achtjarig meisje een hartroerende toespraak tot hem en de aanwezige hoofden over de achteruitzetting van de meisjes, vergeleken bij de jongens in zake onderwijs, ook op godsdienstgebied.

Onrechtvaardig. Uit het *Bat. Nieuwsblad* werd door hetzelfde blad de opmerking overgenomen over de onrechtvaardigheid, welke begaan is, door aan een kind van een Europeesche vrouw, die gehuwd was met een Inlandschen arts, den toegang te weigeren tot een Europeesche school, omdat het den rechtstoestand van den vader te volgen heeft. Zoo'n kind spreekt toch beter Hollandsch dan het kind van een Europeeschen vader en een Inlandsche moeder? Daarbij komt, dat dergelijke huwelijken van Europeesche vrouwen hoe langer hoe meer zullen voorkomen. Zoo meent de *Sri Sumatra*.

Van Vreemde Koloniën.

President Steyn. †

Hoe de geschiedenis van Zuid-Afrika ook verder verloopen zal, aan president Steyn zal door den geschiedschrijver een eereplaats worden toegekend. Wat hij als president van den Oranje-Vrijstaat vóór den Britsch-Boerenoorlog geweest is, zou hem reeds een waardige plaats doen toekomen onder de organiseerende talenten, te meer omdat hij het op jongen leeftijd vermocht te bewerken, maar voor de Boeren zal vooral de president, die naast en met Kruger den strijd tegen de vreemde overheersching voerde, een heldenfiguur blijven. Toen de oorlog ten slotte ten nadeele van de Boeren verliep, bleef president Steyn zoo lang mogelijk strijden te velde en in de beraadslagingen voor een onafhankelijk Zuid-Afrika.

Wat hij van zijn krachten gevergd had, had zijn lichaam echter te zeer aangetast. Wij weten hoe hij verplicht was in Nederland behandeling van zijn ziekte en herstel van krachten te komen zoeken.

In de geschiedenis der laatste jaren is de rol van Steyn minder op den voorgrond getreden. Hij heeft de meegaandheid van Botha ten opzichte van de overheerschers blijven afkeuren, maar hij kon 't beleid ook niet goedkeuren van die tegenstanders, die, zonder voldoende kans van slagen, tot daden van openlijk verzet overgingen. Met zijn hart stond hij aan de zijde van De Wet, hij veroordeelde de expeditie naar Z.-W.-Afrika en het gebruik van de verdedigingsmacht voor een krijgstocht buiten de grenzen, maar hij zag 't noodelooze in om hiertegen tot gewapend verzet te komen, daarom had hij op beter gelegenheid willen wachten om krachtig voor de Afrikaansche zaak op te treden. Toch is de invloed van Steyn van beteekenis gebleven en Botha, dit wetende, heeft 't dan ook niet aan pogingen laten ontbreken om hem tot zijn inzicht over te halen. Steyn is een man uit één stuk gebleven, niettegenstaande hij in eerbetoon en ambt gemakkelijk grootheid had kunnen vinden wanneer hij aan de verlokkingen had willen toegeven, die hem vroegen om zijn verleden te verloochenen.

Sociale evolutie in Britsch-Indië.

De voorzitter van de provinciale Bombay-conferentie 21 October te Ahmedahad geopend, heeft in een groote rede uiting gegeven aan de wenschen, die Indië voor de toekomst koestert. Hetgeen de heer M. A. Jinnah zeide, verdient ook ten volle onze aandacht en 't zal vermoedelijk weerklank vinden in de gemoederen van hen, die aan de opkomende wellingen in Nederlandsch-Indië lijn trachten te geven. Aan 't uitvoerige verslag in de „Times of India", mail-editie van 28 October, ontleenen wij daarom 't een en ander, dat nog bijzondere actualiteit ontleent aan de kerstmis-bijeenkomst door de All-India Moslem league belegd.

Twee vragen, zeide hij, houden momenteel de Indiërs boven alle andere bezig: de oorlog en wat gebeuren zal na 't succesvol beëindigen ervan. Na in herinnering te hebben gebracht, hoe Indië zijn aandeel aan de groote worsteling genomen heeft, herhaalde hij de verzekering van Indië's trouw. Maar 't wenscht niet langer een nevenras te blijven, of de „trusty dependent", maar 't vraagt een gelijkgerechtigd deelgenoot te worden als de andere leden van 't Britsche rijk.

De conferentie had tot taak de problema's onder de oogen te nemen, die zich voordoen bij die tweede vraag.

Zoo ten opzichte van de verhouding van Indië tot het parlement.

De civiele ambtenaren staan onder geenerlei toezicht van-, onder geenerlei verantwoordelijkheid tegenover het volk, dat hun salarissen betaalt, dat kan zoo niet blijven. Wel wordt gezegd, dat zij verantwoordelijk zijn aan de secretarie van staat voor Indië, die op haar beurt verantwoording heeft te doen aan het parlement. Maar dit is niet wat noodig is. Is 't geen anomaly, dat de huishoudelijke zaken van een land, met een bevolking van 300 millioen zielen, onder de contrôle en 't beheer staan van een bureaucratie, die niet verantwoordelijk is tegenover het volk, dat de belastingen opbrengt, maar alleen tegenover den secretaris van staat voor Indië, die zelf nooit in Indië geweest is, en zijn Raad, die meerendeels bestaat uit oud-ambtenaren, en die 7000 mijlen ver van Indië zetelt? Hunne verantwoordelijkheid ten opzichte van 't parlement bestaat meer in theorie dan in den daad.

Een ander punt was de staatkundige vrijheid. De spreker vroeg of 't aanneemlijk leek, dat voor Indië een andere regel noodig was dan voor Australië, Canada en Zuid-Afrika. Voor deze was 't niet mogelijk gebleken de zaken goed te besturen van Londen uit, hoe kan dit dan wel mogelijk worden geacht voor het veel sterker bevolkt Indië? Hoe zal 't mogelijk blijven bij den enormen groei van Indië, in allerlei richting en opzicht? Indië wil niet langer gehoorzamen zonder meer. De ziel van jong-Indië ontwaakt en vraagt om vrije ontwikkeling, wil zich zelf geven en toonen.

't Loopt niet over enkele punten of nummers, 't gaat om een volkomen politieke hervorming, om een vernieuwing van den grondslag, waarop de verhouding van Indië tot 't Britsche rijk berust. 't Gouvernement van Indië eerst van autocratie vervormd tot bureaucratie, moet deze nu vervormen tot democratie.

Dit bracht den heer Jinnah tot de kwestie van 't bestuur der provinciën, dat op deze provinciale conferentie in 't bijzonder aan de orde was. Hierbij moet in de eerste plaats 't beginsel van devolutie en decentralisatie gelden. Maar de contrôle van het rijksgezag moet voor de wetgevende en de uitvoerende macht onaangetast blijven. Als voorbeeld kan de Home Rule-wet dienen, die 't House of Commons aannam voor zelfregeering van Ierland.

Om 't volk in de provincie inderdaad de stem te geven, waarvoor 't rijp is, gaf de spreker de volgende aanwijzingen voor 't provinciaal bestuur.

1. De provincie krijgt een gouverneur door Engeland als hoofd van 't bestuur aangewezen.

2. Een Kabinet of Uitvoerende Raad van zes leden, waarvan drie Indiërs zullen zijn, telt de volgende portefeuilles: a. provinciebestuur met wetgeving en rechterlijke macht; b. financiën; c. landbouw, irrigatie en publieke werken; d. onderwijs; e. locaal bestuur, met gezondheidsdienst; f. handel en nijverheid. Hiervoor moeten niet speciaal ambtenaren worden bestemd, de beste krachten uit de Engelschen en de Indiërs behooren te worden geroepen.

3. Een meerderheid in den Raad moet bestaan uit gekozen leden, aan te wijzen door verschillende organisaties of belangencentra. Mohamedanen en Hindoes moeten hun vertegenwoordiging hebben.

4. Tot 't gebied van den Raad behoort de geheele provinciale wetgeving en de belastingen. Alle besluiten betreffende de begrooting en het algemeen bestuur kunnen door 't veto van 't gouvernement te niet worden gedaan. 't Provinciaal bestuur werkt onder de contrôle van den Wetgevenden Raad en wordt belast met 't inwendig beheer van de provincie. 't Moet eigen financieele middelen hebben. 't Draagt een jaarlijks vast te stellen bedrag af aan de gouvernementskas.

De provinciale autonomy wordt ook overgebracht op de zelfstandigheid der gemeenten.

Tot nu toe werd veelal gezegd, dat Indië voor leger en vloot slechts in zoover hulp kon verleenen, als de stammen bekwaam waren om onder Britsche vlag mee te strijden. De tegenwoordige oorlog heeft hier 't pleidooi geleverd voor de algemeene bekwaamheid. Een ander argument is, dat een sterk leger zich tegen 't moederland zelf zou kunnen richten. Wordt al aangenomen, dat anarchisten en seditionisten verkeerde invloeden in 't leger kunnen doen gelden, zij zullen niet de overhand kunnen krijgen in een oprecht nationaal leger getrokken uit een door onderwijs verlicht volk. De militaire loopbaan moet open worden gesteld voor Indiërs zonder achterstelling bij Engelschen.

Het drukpersbesluit heeft de vrijheid van Indië bedreigd, en de wijze waarop 't wordt toegepast heeft sterk verzet en groote ontevredenheid uitgelokt. 't Is hoog tijd, dat de regeering een commissie benoemt, om

de werking sedert 1910 na te gaan en van advies te dienen voor de te volgen koers. Spreker keurde het bekorten van de vrijheid van bewegen van mevrouw Besant door den gouverneur, lord Willingdon, beslist af.

Hij sprak over een ,,entente cordiale'' tusschen de Hindoes en de Mohamedanen, sedert Kerstmis van 't vorige jaar te Bombay tot stand gekomen. Ware vooruitgang van Indië is alleen mogelijk, wanneer deze samenwerken. Drie jaren geleden nam de All-India Moslem league het ideaal van zelfbestuur onder de ,,aegis'' van de Britsche kroon aan. Sedert is de toenadering telkens dichter geworden tot het Indian national congres. Tusschen deze twee organisaties is eigenlijk maar één groot punt van verschil overgebleven, waarvan de oplossing den spreker niet moeilijk leek, nu de wensch tot overeenstemming gebleken is. De Mohamedanen vragen eigen vertegenwoordigers in de ,,chambers'' en ,,boards'' van land, district en gemeente, hiertegen komt geen enkele Hindoe op. Maar zij vragen hiervoor ook afgezonderde verkiezingen, zij staan hierop, en dit wordt door de Hindoes niet toegegeven. Jinnah verwacht, dat gemeenschappelijk overleg deze oneenigheid zal weten te vereffenen. Maar dit punt raakt de hoofdzaak niet, waarover alle Indiërs 't eens zijn, de omzetting van bureaucratie in democratie. In de a.s. Kerstdagen hoopt hij in de te houden bijeenkomst van de All-India Moslem leaque goed werk te kunnen doen om de eenheid te bevorderen.

Na aangespoord te hebben om met alle constitutioneel veroorloofde middelen naar 't bereiken van het doel te streven, eindigde spreker ongeveer aldus: Laat ik, tot besluit, er op wijzen, dat ten slotte veel van u zelf afhangt. Zijn Hindoes en Mahomedanen vereenigd en flink, trilt de stem van 300 millioenen door de lengte en breedte van 't land, dan wordt een kracht ontwikkeld die geen macht ter wereld kan weerstaan. Indië sluit een tijdperk af om een nieuw in te treden. Het heeft veel geleden en het heeft dit gedurende eeuwen geduldig gedragen. Nu opent zich een groote, schitterende toekomst. Wij staan op een keerpunt, 't beloofde land is in zicht. ,,Voorwaarts'' moet 't motto zijn en open baan voor jong Indië.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur.

Inhoud der Aug.-afl.: Desacrediet, door C. de Wit. Schr. geeft een schets van een goedwerkende desabank en van een desaloemboeng, resp. te Djati (Pasoeroean) en te Majang (Besoeki), waaruit voor belangstellenden en belanghebbenden veel te leeren valt. — Beknopte economische schets van Britsch Noord-Borneo, door W. J. van de Leemkolk. Deze verhandeling, bewerkt naar een Amerikaansch consulair verslag, voorziet in een leemte, want zondert men het artikel van Dr. E. B. Kielstra in Onze Eeuw van 1914 uit, dan is in de laatste 30 jaar zoo goed als niets geschreven — althans in het Nederlandsch — over deze ,,Chartered Company''. — Uitgifte van gronden, op welke door Inlanders overjarige aanplantingen zijn aangelegd voor de groote landbouw-industrie. Dupliek, door J. van der Marel. Naschrift, door C. Lulofs. — De koninklijke beslissing in Bijblad 3020; gouvernementsuitgifte van grond met het recht van erfpacht, door Mr. G. J. Nolst Trenité. — De Inlandsche rubbercultuur in Djambi, door J. van Breda de Haan. Een persoonlijk onderzoek van schr. brengt hem tot de conclusie, dat het voor het gouvernement hoog tijd wordt, zich met die zich meer en meer uitbreidende volkscultuur te bemoeien; zij wordt onoordeelkundig gedreven; ,,de Para-rubber-roofbouw heeft een demoraliseerenden invloed op de bevolking.'' — Gewestelijke bibliographie, door Dr. R. Broersma. Hoewel het bestaande repertorium op de koloniale literatuur waardeerende, acht Dr. B. deze uitgave niet geheel voldoende bijv. voor den ambtenaar, die vlug wil nagaan wat over een bepaald gewest is geschreven. Daarvoor acht hij noodig gewestelijke bibliographieën. O.i. een mooi denkbeeld, maar niet gemakkelijk uitvoerbaar, gelijk trouwens uit het artikel van Dr. Br. blijkt. — De cutch-fabricatie in Britsch-Noord-Borneo. — Adatheffingen ter Sumatra's Westkust, door H. W. Stap. — Muskietenvallen, door E. Schröder. — Snel recht, door C. L. — Tentoonstelling van fotografieën uit de Nederlandsche koloniën. — Boekbespreking (Jaarboek van Ned.-Indië.) — Mijn vriend Kromo, door W. K. S.

Leven en arbeid van Mr. C. Th. van Deventer.

Bij P. N. van Kampen en Zoon te Amsterdam verscheen ,,Leven en Arbeid van Mr. C. Th. van Deventer, beschreven en verzameld door Dr. H. T. Colenbrander en J. E. Stokvis, Deel I. Leven van Mr. C. Th. van Deventer, door Dr. H. T. Colenbrander.''

Geschreven in onderhoudenden toon, behelst dit eerste deel een overvloed van gegevens over het zoo nuttig bestede leven van Mr. van Deventer, waaraan vooraf gaan biographische bijzonderheden zijner ouders, zijn jeugd in Dordrecht, zijn studietijd, zijn verhouding tot bekende figuren als Kneppelhout, Busken Huet, Prof. Buys e.a., de moeilijke keuze van een beroep, zijn huwelijk en zijn vertrek naar Indië als rechterlijk ambtenaar, zijn werken aldaar eerst te Ambon, later te Semarang, waar hij het ambtenaarschap voor een advocatenpraktijk verwisselde, zijn langzaam opkomend besef van de tekortkomingen der Europeanen tegenover hun inlandsche onderdanen, zijn reizen naar Europa, eindelijk zijn vestiging in Nederland en zijn lidmaatschap van beide Kamers der Staten-Generaal, met zijn werken en streven ten bate van Indië, — dit alles schetst Dr. Colenbrander met groote piëteit.

Een dertiental afbeeldingen (meest portretten van Mr. van Deventer) vergezellen den tekst.

De volgende deelen zullen o.a. een overzicht bevatten van hetgeen Mr. van Deventer heeft geschreven.

De Tropische Natuur.

De Oct.-afl. bevat weder veel interessants. Van den inhoud worde genoemd: Koketje, door H. Schroo Jr. (Beschrijving van het bekende vogeltje, in Indië meer bekend onder den naam Sikattan). — Het rijk van Ratoe Loro-Kidoel aan Java's Zuiderstrand), door C. E. B. Bremekamp. — Een merkwaardige wandelende tak, door R. A. V. Kerkhoven. — De Ile toeana (een op Midden-Celebes aangetroffen slang) en nog wat, door P. ten Kate Ez. In dit ,,en nog wat'' geeft de heer ten K. een vrij vage beschrijving van ,,een onbekend groot dier'' door Inlanders in Midden-Celebes waargenomen. We kunnen den schrijver — en wellicht ook anderen — een dienst bewijzen met de mededeeling, dat hier de ,,Anoa'' wordt bedoeld, die eenige jaren geleden door den heer Ouwens werd beschreven en afgebeeld (in Teysmannia, jaarg. 1911). Ook in het Weekbl. voor Indië (jaarg. 1913—14) vindt men een geillustreerde beschrijving, door G. A. Alberts, van dit merkwaardige zoogdier.

Het Nederlandsche Zeewezen.

In het Nr. van 1 Dec. geeft Luit. E. A. Nix eene geïllustreerde beschrijving van het leven en de werkzaamheden van het te Moeara Teweh (Oost-Borneo) gevestigde militaire detachement (2 officieren, eenig Europeesch kader en ongeveer 50 man Ambonneezen en andere Inlanders). Het is wel aardig te lezen hoe deze ,,troepenmacht'' de verveling tracht te verdrijven.

Provinciaal Utrechtsch Genootschap.

In het dezer dagen verschenen verslag der Alg. Verg. van het Provinciaal Utrechtsch Genootschap, gehouden op 6 Juni jl. ,,vonden'' we een interessante voordracht afgedrukt van Prof. Dr. F. A. F. C. Went, waarin hij wijst op de plicht van Nederland als koloniale mogendheid om meer aandacht te schenken aan het natuurkundig onderzoek onzer koloniën. Met opzet plaatsten wij het woord v o n d e n tusschen aanhalingsteekens, omdat noch uit den titel, noch uit een inhoudsopgave blijkt, dat die belangrijke voordracht is opgenomen in genoemd verslag.

Neerlandia.

Het Dec.-Nr. van ,,Neerlandia'' opent met het slot van S. Kalff's ,,Indische oud-gastentaal''. — Verder schrijft Marc. Emants over ,,De vereenvoudigde spelling in Indië''. Als warm voorstander der Kollewijnsche spelling juicht hij het natuurlijk toe ,,dat in Indië het Alg. Ned. Verbond de uitgaaf van de brosjure Rottier [1]) moreel en geldelik heeft gesteund en dat de Indiese regering zich verenigde met de voorstellen van Dr. Moresco, Direkteur van Onderwijs en Eeredienst, in zake de vereenvoudigde spelling, welke voorstellen aan de Minister van Koloniën werden opgezonden''.

Indisch Militair Tijdschrift.

Jaarg. 1916, No. 9. Terreinvoorstelling op kaarten (vervolg), door J. van Roon — De krijgsgeschiedkundige afdeeling van het Ned.-Ind. leger, door F. de Bas. — Alcoholmisbruik in het Ned.-Indisch leger, door Mr. J. Meihuizen. — Vesting of zware Artillerie en het daarbij in te deelen materieel, door W. J. Winkel. — Nog eens het inschieten van geweren, door M. — De aanhangige militievoorstellen. — Verder vindt men in dit Nr. onder meer den tekst eener prijsvraag, waarvan de hoofdzakelijke inhoud hieronder , met een afzonderlijk hoofdje, wordt overgenomen.

Defensie-Prijsvraag, uitgeschreven door de N. I. O. V.

Gevraagd wordt een geschriftje van omstreeks 20 tot 40 blz. druks (gewoon 8°), in het N e d e r l a n d s c h of in het M a l e i s c h, dat, liefst in verhalenden trant, een voor de Inlandsche bevolking bevattelijk overzicht van het groote belang van eene krachtige weermacht van Ned.-Indië aantoont van de invoering eener militie onder de ingezetenenvan Ned.-Indië.

De samensteller is geheel vrij in de keuze van den inhoud. Hij zal er zich echter behoorlijk rekenschap van hebben te geven dat eene van ganscher harte gegeven deelname van alle bevolkingsgroepen aan de taak van 's lands defensie door de huidige omstandigheden urgent is geworden, terwijl het eigenbelang der groepen bij het behoud van het Nederlandsch gouvernement op degelijke wijze zal moeten worden aangetoond.

De i n z e n d i n g e n moeten zijn voorzien van een motto, terwijl in een afzonderlijk bijgevoegd couvert de naam van den inzender van het motto dient te worden bekend gesteld. Uiterlijk 1 Januari 1917 moeten de antwoorden zijn binnengekomen bij den Majoor der artillerie W. H. C. Holle, Boulevard 38, Weltevreden.

U i t g e l o o f d e p r ij s: Een prijs van ƒ 300.— wordt toegekend aan hem, wiens inzending het best aan het doel beantwoordt, zulks ter beoordeeling van de jury, bestaande uit de heeren: D. van Hinloopen Labberton, W. H. C. Holle en J. C. A. Bannink.

D e e l n a m e: Tot deelname worden uitgenoodigd in het algemeen allen, die belang stellen in den ongestoorden ontwikkelingsgang van Ned.-Indië en in het bijzonder de officieren of oud-officieren van het Nederlandsche of het Indische leger en de Marine.

Onze Eeuw. December 1916.

Bevat een artikel van Dr. C. te Lintum over de voormalige koffie-veilingen der Nederlandsch Handel-Maatschappij en de Max Havelaar. Tusschen de jaren 1854 en 1860 verscheen een stroom van brochures en couranten-artikelen over de inrichting der koffie-veilingen van genoemd lichaam, waarin voor- en tegenstanders elkander heftig bestreden. Dr. te L. geeft van dat twistgeschrijf een korte uiteenzetting en poogt tevens eene verklaring te vinden van de reden, waarom Multatuli het beroemdste zijner geschriften ,,Max Havelaar of de koffie-veilingen der Nederlandsche Handel-Maatschappij'' dien ondertitel heeft gegeven, hoewel in dat boek zoo goed als niets wordt geschreven over de koffie-veilingen zelf.

Omgang met Inlanders.

In Juli 1914 verscheen de 1e druk van J. C. van Eerde's Koloniale volkenkunde, 1e stuk: O m g a n g

[1]) J. Rottier. De spelling Kollewijn, een groot maatschappelik en tevens Nederlandsch belang.

met Inlanders (Mededeeling No. 1. — Afd. Volkenkunde No. 1 — der uitgaven van het Koloniaal Instituut te Amsterdam); in Aug. 1915 was reeds een tweede druk noodzakelijk en nu, ruim een jaar later, heeft reeds een derde druk het licht gezien. Mogen we uit dit nuchtere feit nu niet de conclusie trekken, dat de belangstelling in Indië toch niet zoo gering is als men telkens wil doen voorkomen? Van dit voortreffelijke werk van den heer Van Eerde behoeven we overigens niets meer te zeggen na den lof, dien het werd toegezwaaid bij de verschijning der beide vorige drukken.

Tijdschrift van het Bat. Gen. van K. en W.

Nu de Directie van het Bat. Gen. van Kunsten en Wetenschappen besloten heeft voorloopig haar uitgaven niet naar het Moederland te zenden (welke maatregel wel eenigszins gemotiveerd schijnt in het licht der jongste gebeurtenissen, als het in den grond boren van „Arabia") [1]) moeten we volstaan met de aandacht te vestigen op den inhoud, welke ons nu en dan in den vorm van overdrukken, onder oogen komt. Zoo bevat, behalve het artikel van Dr. Hoesein Djajadiningrat, waarop in het vorig Kol. Weekblad werd gewezen, afl. 6 van deel 57 van door genoemd Gen. uitgegeven tijdschrift een drietal opstellen van Dr. N. J. Krom, getiteld: Over de dateering van eenige Kawi-geschriften; Epigraphische aanteekeningen No. XI en XII; Bladvulling (mededeelingen over Jajawa-Djawi).

Bestaat de Stille Kracht?

Aldus de titel eener bij Van Dorp en Co. te Semarang—Soerabaja—Den Haag verschenen brochure van Creusesol (een schuilnaam, dien wij het wagen te vervangen door den waren: Jhr. I. P. C. Graafland).

Een allermerkwaardigst geschrift! Geestig en afbrekend het geloof aan de bovennatuurlijke macht, op Java vooral, van de Stille kracht-„patsers". De draak stekend met vingervlugge steenenwerpers en onzichtbare sirih-spuwende goocheme Inlanders, die van de omstandigheden gebruik maken om den onnoozelen Europeaan een poets te bakken! Maar aan den anderen kant toch ook een ernstige poging om het Stille-kracht-vraagstuk in vollen omvang onder de oogen te zien met waardeering van de meening van anderen. Om kort te gaan, een brochure, die volle aandacht verdient, in de eerste plaats omdat ze voornamelijk de eigen waarneming te aanschouwen geeft van een degelijk Javanen-kenner als Jhr. Graafland is.

Hulde aan Dr. H. C. Prinsen Geerligs.

Den 7en Aug. j.l. was het een kwart eeuw geleden, dat Dr. H. C. Prinsen Geerligs werd verbonden aan het Proefstation voor suikerriet in West-Java, waarmede een tijdperk aanbrak van grooten vooruitgang der rietsuikerfabrikatie op Java, welke voornamelijk te danken is aan de onderzoekingen van Dr. P. G.

In een afzonderlijke aflevering (No. 32a), van het Archief voor de Suikerindustrie in N.-I. schetst de heer W. C. Dickhoff de groote verdiensten in dit opzicht van den jubilaris, die thans te Amsterdam verblijft; weliswaar niet meer rechtstreeks bij de suikerindustrie is betrokken, maar steeds zijn groote gaven voor anderen blijft beschikbaar stellen. Getuige o. a. de opstellen van zijn hand in bijna ieder nummer van „De Indische Mercuur."

Bijbelvertaling in Inlandsche talen.

Aan het jongste jaarverslag van het Nederlandsch Bijbelgenootschap ontleenen wij hieromtrent enkele hoofdzaken, voor de bijzonderheden verwijzend naar dat verslag zelf (blz. 19 en vgg.).

Bij de firma Trap te Leiden, is ter perse het Nieuwe Testament in het Semarangsch Maleisch.

De uitgaaf van een Bijbelsch leesboek naar Zahn in het Javaansch is op Java in bewerking.

De tweede druk van het Bijbelsch leesboek in het Windessisch, bewerkt door zendeling J. A. van Balen, is van de pers gekomen.

Ook het Evangelie naar Mattheus in het Loda'sch, vertaald door zendeling J. Metz, kwam in den loop van het verslagjaar gereed.

Van het Nieuwe Testament in het Papiamento, vertaald door ds. G. J. Evers van Aruba kwam het bs. gereed en za! weldra met den druk worden aangevangen.

Een vertaling van het Evangelie van Mattheus in het Toemboeloesch en Maleisch, door den hulpprediikant J. Duyverman, zal worden uitgegeven.

De druk van het Bijbelsch leesboek in het Karo-Bataksch, naar de bewerking van zendeling J. H. Neumann, kwam nog niet gereed. Eene vertaling van de Handelingen der Apostelen door dienzelfden zendeling, is evenzoo ter perse.

Teysmannia.

Van den inhoud die afl. 7 en 8 van jaarg. 1916 vult, noemen we o. a. de volgende beschouwingen: Bestrijdingsmiddelen tegen plantenziekten, door Dr. A. A. L. Rutgers. — De teelt van zaadkoffie op Bangelan, door Dr. P. J. S. Cramer. — Beknopte geschiedenis van de theecultuur, door J. J. B. Deuss. — Poetoerans, door G. de Graaf. — Javaansche voedergrassen (vervolg), door C. A. Backer. — Veefokkerij in de afdeeling Salatiga, door P. Zijp.

De Indische Mercuur.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 48: Petroleum; haar ontstaan, voorkomen en winning, door N. Wing Easton. — Het tweede deel van Tillema's Kromo Blanda, door Dr. J. J. van Loghem. — De inlandsche rubbercultuur in Djambi, door Dr. J. van Breda de Haan. — Indische comptabiliteitswet en Reg. Regl. van Ned.-Indië. — Overeenkomst der Regeering met de Nederlandsche Handel-Maatschappij. — Geldleening der Kolonie Suriname. — In- en uitvoer op Java en Madoera. — Kultuurberichten. Enz.

[1]) Mogen wij de Directie van het Genootschap in overweging geven zoolang de oorlog duurt, haar edita toch geregeld te blijven zenden aan enkele bibliotheken hier te lande; men stelt heusch in Nederland levendig belang in de door het Bat. Gen, uitgegeven afzonderlijke geschriften, zoowel als in het Tijdschrift. de Verhandelingen en de Notulen, zoomede in de verrichtingen van den Oudheidkundigen Dienst in Indië.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; Het Soer. Handelsblad; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Den *15en December a.s.* zal mejuffrouw *Kitty Ament* in de bovenzaal van de *„Oranje Sociëteit", Prins Hendrikplein, den Haag*, eene voordracht houden over *Indische Kunst en Muziek*, met lichtbeelden en eene groote collectie demonstratiemateriaal.

Toegangsbewijzen voor de leden en één introducé(e) zijn vanaf 4 tot en met 11 December verkrijgbaar bij den secretaris der Afdeeling, Laan van Meerdervoort 187, 's morgens van 10—12 en 's middags van 2—4, uitgezonderd Zaterdagmiddag.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Ambtenaren voor de beoefening van de Indische talen.

De Minister van Koloniën maakt bekend, dat er gelegenheid bestaat om aan een tiental, geleidelijk over een tijdvak van vijf jaren aan te nemen studenten in de Oostersche talen, eene indienststelling in Nederl.-Indië als ambtenaar voor de beoefening van de Indische talen of in een anderen met hunne opleiding verband houdenden werkkring in uitzicht te stellen.

Zij, die in opleiding genomen worden, zullen voor den duur der studie, doch hoogstens gedurende zeven jaar, eene toelage genieten, naar reden van ƒ 1000 (een duizend gulden) 's jaars.

Er kunnen al dadelijk twee jongelieden in opleiding genomen worden.

Aan de betrekking van ambtenaar voor de beoefening van de Indische talen is verbonden eene aanvangsbezoldiging van ƒ 300 (driehonderd gulden) 's maands, met jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands tot een maximum van ƒ 1000 (een duizend gulden) 's maands.

Indien in de daarvoor op de ontwerp-Indische begrooting voor 1917 aangevraagde fondsen wordt bewilligd, zal de aanvangsbezoldiging bedragen ƒ 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands, met eene tweejaarlijksche verhooging van ƒ 100 (eenhonderd gulden) 's maands, eene tweejaarlijksche verhooging van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands en tien jaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 (vijftig gulden) 's maands, tot het hiervoren genoemd maximum van ƒ 1000 (een duizend gulden) 's maands.

Aan de uitzending wordt verbonden:

a. vrije overtocht naar Nederlandsch-Indië, c.q. ook voor het wettig gezin, als passagier der 1ste klasse;

b. eene tegemoetkoming voor uitrusting ten bedrage van ƒ 2500 (twee duizend vijfhonderd gulden);

c. eene voorloopige bezoldiging van ƒ 100 (eenhonderd gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, waarop vóór het vertrek uit Nederland een voorschot van twee maanden wordt uitgekeerd;

d. voor gehuwden, uitkeering van het bedrag van eene maand ambtsbezoldiging, als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en Weezenfonds van Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij gezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën, onder overlegging van eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet worden vermeld of de candidaat gehuwd is en c.q. het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 14 November 1916 No. 268).

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.